

Projektplan för projektet *Sjökaptenen i hamn*

Bakgrund

Högskolan på Åland har, särskilt inom maskinteknikprogrammet och sjöfartsprogrammet, under en längre tidsperiod haft relativt få utdimitterade studerande. Det handlar om studerande som inte blir klara med sin utbildning. En av orsakerna är att examensarbetet inte slutförs¹. Detta innebär att högskolans utbildningskvalitet kan framstå som problematisk. Speciellt sjöfartsutbildningen har i olika sammanhang framhållits som det åländska utbildningssystemets flaggskepp och i relation till detta är utbildningens kvalitet viktig. Att få ett system som gör det möjligt att i högre utsträckning få de studerande att fullfölja sina studier måste således ses som mycket viktigt. Även näringslivet har gett signaler om behovet av examinerade sjöingenjörer och sjökaptener.

Problemet med att få högskolestuderande (inom professionsinriktade utbildningar) att fullfölja sina studier, speciellt med avseende på examensarbetet, är ett generellt problem inom högskolevärlden idag (se tex. Ahonen, 2005; Högskoleverket, 2002; Perin, Keselman & Monopoli, 2003; Westlund, 2001²). Ett välfungerande system för examensarbete både visavi de som är inne i utbildningen och de som inte fullföljt sina studier kan således vara av värde för flera professionsutbildningar än den åländska.

För att närmare utreda behovet av ett system för att få studerande att fullfölja sina studier startade i augusti 2007 en kartläggande förprojektering. Kartläggningen av behovet har skett genom analys av 1) genomströmningen av studerande inom sjöfartsprogrammet, 2) förekomsten av rederianställda som saknar examen och i relation till detta, behovet av fullt utexaminerade och 3) lärarnas behov av ökad handledningskompetens.

Resultatet av kartläggningen visar för det första, att genomströmningen av studerande är låg och att den grupp tilltänkta deltagare som nästan är framme vid mållinjen, d.v.s. att få ut sin examen, består av ett tjugotal personer (se bilaga 1). Samtliga är sedan flera år ute i arbetslivet i varierande anställningsförhållanden. Av intervjuerna med denna grupp framkommer att samtliga upplever sin situation – att å ena sidan ha genomgått utbildning och ha styrmansbrev men å andra sidan inte ha sjökaptensexamen – som synnerligen besvärlig. De uppger att det inte är så enkelt att få arbete eller att kunna söka nytt arbete. De upplever att de inte kan planera för sin framtid. I denna grupp finns en klart uttalad vilja att fullfölja utbildningen men även en uttalad problembild av mycket stora svårigheter att genomföra examensarbetet på egen hand utanför det ordinarie utbildningssystemet. Dessa personer har således principiellt

¹ För närmare beskrivning av avbrottsproblematiken se rapporten från förprojekteringen, bilaga 1.

² Se följande källor:

- Ahonen E. (2005). *Konetekniikan koulutuksen arvioinnin seuranta*. Korkeakoulujen arviointineuvosto verkkojulkaisuja 4:2005.
- Högskoleverket (2002). *Tekniskt sett. Högskoleingenjörer, kartläggning och enkätstudie*. Högskoleverkets rapportserie 2002: 27R.
- Perin, D., Keselman, A., & Monopoli, M. (2003). The academic writing of community college remedial students – Text and learner variables. *Higher Education*, 45 (s. 19-42)
- Westlund, E. (2001). *Undervisnings- och utbildningsplanering – för vem. En studie av ingenjörsutbildning vid en svensk högskola*. Uppsala studies in Education 96 (Doktorsavhandling).

avbrutit studierna med antingen enbart examensarbetet eller examensarbetet och någon enstaka kurs ogjorda.

För det andra visar kartläggningen att det från rederiernas sida finns en policy – sedan flera år tillbaka – att till styrmanstjänster inte anställa personer utan examen. Rent formellt har rederierna/arbetsgivarna möjligheter att anställa personer som endast har styrmansbrev (se bilaga 1). Tidigare anställdes styrmän med enbart styrmansbrev medan rederierna idag avsiktligt avstår från denna typ av anställning då de är i behov av arbetstagare som kan fungera på ett rörligare sätt i systemet. Konsekvensen blir att personer med styrmansbrev men utan sjökaptensexamen endast anställs som lättmatrosor eller matrosor. De är således inte anställningsbara som befäl.

Kartläggningen visar för det tredje att lärarna inom sjöfartsprogrammet upplever stort behov av kompetensutveckling beträffande handledning av examensarbeten. Som grupp betraktat ger lärarna uttryck för att de principiellt saknar utbildning för den typ av arbete som handledningen av examensarbete utgörs av. Dessutom har, enligt lärarna, examensarbetet ökat både i omfång och vad gäller kravnivå i och med övergången från yrkeshögskola till högskola.

Ytterligare en aspekt som framkommit i kartläggningen är behovet av pedagogisk revision och utvecklingsarbete i relation till skolans upplägg och organisation av examensarbetet (se bilaga 1). Kartläggningen indikerar att svårigheterna för studerande att fullfölja examensarbete inom utsatt utbildningstid till stor del handlar om att de organisatoriska förutsättningarna är mindre välfungerande.

Syfte

Det övergripande syftet med huvudprojektet är att utveckla ett system som ökar förutsättningarna för studerande inom professionsutbildningar på högskolenivå att slutföra sina studier, framför allt i relation till examensarbetet. Med en fullständig examen är de studerande anställningsbara på ett helt annat sätt än med halvfärdiga studier.

Målsättning och målgrupp

Projektet *Sjökaptener i hamn* har som målsättning att utforma och pröva ett system som ökar förutsättningarna för att studerande som påbörjar sina högskolestudier också fullföljer dem och tar ut en examen. Detta avser både studerande som deltar i utbildningen och de som redan är ute i arbetslivet men utan examen (och som i realiteten avbrutit sina studier).

Projektet tar sin utgångspunkt i en grupp personer (framöver kallade studerande) som inte längre finns inne i det ordinarie utbildningssystemet och som därför har svårt att få tillräckligt stöd för att fullfölja sitt examensarbete. Detta trots att de med rätt insatser bör kunna avsluta sina studier – och därmed kunna delta i arbetslivet med en formell kompetens.

Parallellt med arbetet med den identifierade gruppen studerande ska även olika principer och modeller byggas in i den ordinarie utbildningen. Utvecklingen av principerna och modellerna baseras på de erfarenheter som erhålls i arbetet med den utvalda studerandegruppen. Mot slutet av projekttiden ska även ett välfungerande system för examensarbetet *inom* ramen för utbildningen ha utvecklats.

Utformningen och prövningen görs i relation till sjöfartsprogrammet vid Högskolan på Åland och efter det att projektet är genomfört ska systemet med enklare justeringar kunna implementeras inom andra utbildningsprogram framför allt inom Högskolan på Åland.

Systemet som ska utvecklas kan delas in i tre delsystem:

- a) *Examensarbeteshandledning* - att få studerande som i övrigt i princip är klara med sina studier och som idag finns ute i arbetslivet att slutföra det avslutande examensarbetet
- b) *Lärofortbildning* - att skapa goda förutsättningar för handledande lärare att stödja studerande i deras examensarbete
- c) *System för examensarbeten* - att skapa goda förutsättningar för studerande som är inne i utbildningen att klara sitt examensarbete

Fram till det att *delsystem B* och *delsystem C* är fullt utvecklade kommer det inom högskolan att finnas ett behov av *delsystem A*. Dock så att ju tidigare och effektivare delsystem B och C implementeras kan delsystem A avvecklas.

I kvantitativa mått är målet för delsystem A att av de studerande som antas och slutligen accepterar att ingå i projektet ska minst 80% kunna ta ut sin examen inom projekttiden.

I relation till delsystem B ska fem handledande lärare genomgått handledarfortbildning och fyra av dem ska uppleva att deras handledningsarbete underlättats. Dessutom ska fyra av fem ingå i ett handledarnätverk.

I relation till delsystem C ska 80% av de sjökaptensstuderande som är inne i utbildningen vid projekttidens slut (antagna ht 2006-07) uppleva att det finns ett tydligt system för hur examensarbetet är organiserat. Dessutom ska följande stödsystem ha utvecklats; 1) ett system för kontakt med rederierna i relation till examensuppdrag (utredningar, utvecklingsarbeten och dylikt) 2) en projekthandledningsbok, 3) inrättande av metod- och skrivverkstad för de studerande.

Målgrupp

För projektet har tre målgrupper identifierats; de studerande (antagna 1996-2002) som inte har fullföljt sina studier och som i princip endast har examensarbetet gjort, de handledande lärarna vid sjöfartsprogrammet och slutligen hela organisationen, omfattande lärarna och programansvarige vid sjöfartsprogrammet.

Studerande – Antalet studerande som kan ingå i projektet är begränsat till 10. Genom kartläggningen i sjöfartsprogrammet har 19 studerande identifierats som sådana som principiellt kunde beröras delsystem A i projektet. Av dessa har under förprojekteringen 12 kontaktats³ och samtliga har anmält ett intresse för att ingå i projektet (se bilaga 1). Av de 12 som visat intresse kommer således 10 att erbjudas möjlighet att delta.

³ Eftersom redan de 12 som kontaktats visat intresse att delta i projektet beslöts att de sju som inte har kunnat nå inte heller framöver ska kontaktas.

Handledande lärare - I samband med förprojekteringen har 5 lärare identifierats som relevanta att ingå i projektet (se bilaga1).

Organisationen/sjöfartsprogrammet - I relation till vissa av projektets aktiviteter berörs programansvarige för sjöfartsprogrammet och eller hela delar av lärarkollegiet.

Aktivitets- och tidsplan

Översiktlig tids- och aktivitetsplan:

Delsystem/År	år 2008	år 2009	år 2010	år 2011 Slutmånad för hela projektet sjökaptener i hamn 2011.02.01	år 2012 år 2013
Delsystem A	Startmånad 2008.02.01 <i>Delsystem A</i>	Pågående <i>Delsystem A</i>	Slutmånad 2010.05.31 <i>Delsystem A</i>		
Delsystem B		Startmånad 2009.02.01 <i>Delsystem B</i> Pågående <i>Delsystem B</i>	Slutmånad 2010.05.31 <i>Delsystem B</i>		
Delsystem C	Startmånad 2008.04.01 <i>Delsystem C</i>	Pågående <i>Delsystem C</i>	Slutmånad 2010.12.31 <i>Delsystem C</i>		
Uppföljning	Sept./Läges- rapport1	Sept./Läges- rapport2	Sept./Läges- rapport3		2012.02.01 Upp- följning1 2013.02.01 Upp- följning2
Intern utvärdering		½ - tids utvärdering		Utvärdering av hela projektet	
Slutrapportering				Slutrapport 2010.04.01	

Strategier och metoder

Projektet kommer att innehålla tre olika satsningar för att uppfylla målen. Dessa är *examensarbeteshandledning, fortbildning för handledande lärare* och slutligen *system för examensarbeten*.

Examensarbeteshandledning – delsystem A

Arbetet med examenshandledningen inleds vid projektstart. Projektledare och deltagande handledande lärare inleds med en planeringskonferens då upplägget av handledningsarbetet grovplaneras: fastställande av vilka kriterier som ska eftersträvas för att de studerandes

examensarbeten ska hålla god nivå, framtagning av ämne/fråga för examensarbetet, konkret upplägg av vad handledningen ska fokusera och hur handledning ska genomföras.

De studerande har uttryckt en önskan om att få möjlighet att delta i projektet. Planeringen av det konkreta arbetsupplägget utgår från den utvalda gruppens uttalade önskemål och behov. De studerandes möjligheter att ingå i en regelbunden och normalt strukturerad handledningsverksamhet är ytterst begränsad (bilaga 1). Målgruppen har stora behov av ett individualiserat upplägg varför det inte är möjligt att skapa en struktur med gemensamma och regelbundna träffar i grupp.

För att de studerande inte ska förlora greppet om sitt examensarbete då de är ute på sina sjoarbetspass är det nödvändigt att arbeta med en digital plattform som möjliggör kontakt med handledarna var de studerande än är i världen. Kontakten med handledare och handledningen av de studerandes arbete med examensuppsatserna kommer därför till stora delar drivas via lärplattformen Fronter, men även via närstudieträffar.

Som påvisades i förprojekteringsrapporten ställer handledning av examensarbete i relation till studerande som inte är inne i utbildningssystemet större krav på handledningsinsatser och, som visas i bilaga ett, i relation till denna grupp, extraordinära insatser. Konkret innebär detta en större tydlighet, tydligare strukturer och en avsevärt större tidsmässig handledningsinsats än för studerande som skriver sitt examensarbete inom ramen för pågående utbildning.

För de studerande och för de handledande lärarna hålls 2 uppstartsdagar i början av projektår ett. Upstartsdagarna för de studerande ges 5-6 ggr. Med 10 studerande som alla har arbeten med oregelbundna tider, på olika håll i världen och med olika ledighetssystem är det realistiskt att planera för att kunna samla högst två studerande och deras handledare samtidigt. Vid detta tillfälle ska de studerande dels lära sig använda Fronter och Word ordbehandlingsprogram (bland annat att använda formatmall) och dels utforma en undersökningsfråga och en design av studien.

Lärofortbildning – delsystem B

Ett led i arbetet att skapa goda förutsättningar för delsystem C att prövas och implementeras förutsätter att de handledande lärarna får fortbildning i examensarbeteshandledning. Vidare behöver de kunna ingå i ett handledarnätverk med handledare inom andra likartade utbildningar.

Fortbildning av de handledande lärarna kommer att erbjudas i form av kurs omfattande 30 timmar utsträckt över tre terminer. Kursen skräddarsys i relation till de behov Högskolan på Åland och då särskilt sjöfartsprogrammet har. Fortbildningen startar våren – 09 och pågår fram till våren -10.

Ett handledarnätverk planeras i relation till handledare vid te.x. sjökaptensutbildningen vid Yrkeshögskolan Sydvest i Åbo och vid sjöfartsprogrammet vid Chalmers. Nätverket planeras under hösten -09 och implementeras våren-10. Som ett led i nätverksbygget organiseras studiebesök och ev. en konferens.

System för examensarbeten - delsystem C

För att goda förutsättningar för de studerandes examensarbeten inom utbildningen ska kunna garanteras bör ett system byggas för hur utbildningen ska organiseras framöver i relation till examensarbeten. Delsystem C byggs upp i relation till olika systemförändringar och startar så

tidigt som möjligt. Våren -08 startar detta systembygge med fokus på vad som i utbildningens organisation kan förändras redan från hösten 2008. Dessa förändringar utgår från sådana problemspekter som identifierades redan i samband med förprojekteringen som t.ex. schemaläggning (se bilaga 1). Andra organisatoriska aspekter utgår från de erfarenheter som kan dras från delsystem A (examensarbeteshandledningen) och delsystem B (lärarfortbildningen).

Tids- och aktivitetsplan för organisatoriska aspekter:

- a) schemaläggning planeras v-08, genomförs h-09
- b) projekthandledningsbok planeras h-08, utformas v-09, implementeras h-09, revideras v-10. Projekthandbokens innehåll planeras utifrån de erfarenheter som dras från examensarbetet i delsystem A.
- c) metod- och skrivverkstad för studerande planeras v-09, prövas h-09, revideras v-10 och implementeras h-10
- d) rederisamarbete planeras h-09, prövas v-10 och implementeras h-10.

Projektbudget

Se bilaga 2

Informationsplan

Allmänheten informeras om projektet på olika sätt:

- genom publikation av slutrapport
- vid två seminarier på högskolan på Åland, ett i halvtid och ett efter avslutat projekt i relation till slutrapport
- via pressmeddelande/artikel i de båda åländska dagstidningarna efter avslutat projekt

Uppföljning & kvalitetssäkring

Uppföljning och kvalitetssäkring görs kontinuerligt under projektet. Det innebär bland annat att en årlig uppföljning görs av hur arbetet genomförs och framskrider.

Avslut

Efter avslutat projekt ska

- a) Högskolan på Åland kunna använda delsystem A för att erbjuda studerande, som inte genomfört sitt examensarbete en ny chans. Detta bör innebära att antalet personer med fullständig högskoleexamen ökar.
- b) Högskolan på Åland kunna använda delsystem C för att öka förutsättningarna av för att de studerande som påbörjar sina högskolestudier också fullföljer dem visavi examensarbete. Detta bör även innebära ökad genomströmning och därmed ökat antal personer med fullständig examen.
- c) Delsystem A och C kunna implementeras även vid andra högskolor med professionsutbildningar i Norden.

Utvärdering

En intern utvärdering görs hösten 2009 med syfte att följa upp projektets åtgärder och inriktning. I projektets slutfas görs även en intern utvärdering. För utformningen av de interna utvärderingarna ansvarar projektets styrgrupp och genomförs av projektledaren.

Slutligen görs en extern utvärdering i projektets slutfas som bifogas i slutrapporten.